

[Formanden.]

„Indenrigsministeriet.

København, juni 1957.

I forbindelse med skrivelse herfra af 29. maj 1957 skal man hoslagt fremsende en fra valgbestyrelsen for Færøernes folketingsvalgkreds til statsministeriet fremsendt og af samme hertil oversendt udskrift af, hvad der er tilført valgbogen om det på Færøerne den 21. maj 1957 stedfundne valg til folketinget.

Det tilføjes, at den i valgbogsudskriften omhandlede udskrift af valgbestyrelsens protokol ikke er medfulgt, hvorfor man har anmodet rigsombudsmanden om så vidt muligt omgående at indsende det manglende bilag.

Det bemærkes, at valgbogsudskriften ved en fejlekspektion på rigsombuddet er tilsendt statsministeriet og ikke indenrigsministeriet direkte.

Søren Olesen.

/ Bjørklund Bertelsen.

Folketinget.“

Skrivelsen og valgbogsudskriften vil blive tilstillet udvalget til valgs prøvelse.

Fra justitsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse:

„Justitsministeriet.

København, den 27. maj 1957.

Ved dom afsagt den 12. oktober 1955 af østre landsret som ankeinstans blev direktør Thorstein Petersen, Thorshavn, for overtrædelse af bankloven, aktieselskabsloven og straffelovens §§ 162, 280, 296 og 302 idømt straf af fængsel i 8 måneder samt for bestandig frakendt retten til at udøve sagførervirksomhed. Ved dommen frifandtes han for nogle af de af tiltalen omfattede forhold.

Denne dom har direktør Thorstein Petersen i henhold til justitsministeriets tilladelse af 27. juni 1956 indanket for højesteret til frifindelse i en række forhold og i øvrigt til formildelse. Anklagemyndigheden har derefter ved ankemeddelelse af 2. juli 1956 påanket sagen til domfældelse efter anklageskriftet og til skærpelse af den idømte straf.

I anledning af, at direktør Thorstein Petersen nu er valgt til medlem af folketinget, har rigsadvokaten i vedlagte skrivelse af 23. maj 1957 under henvisning til grundlovens § 57, 1. pkt., indstillet, at der ex tuto søges indhentet samtykke fra folketinget til opretholdelse af tiltalen i det omfang, denne går ud på skærpelse og domfældelse i de forhold, hvor der er sket frifindelse.

I overensstemmelse hermed skal justitsministeriet anmode om folketingets samtykke til, at den af anklagemyndigheden iværksatte kontraanke opretholdes.

Man vedlægger udskrifter af de i sagen afsagte domme, hvori anklageskriftet er gengivet, samt afskrift af anklagemyndighedens ankemeddelelse ved sagens indbringelse for højesteret.

Hans Hækkerup.

/ Kjøgx.

Formanden for folketinget.“

Også denne skrivelse er tilgået udvalget til valgs prøvelse.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til lov om et stabiliseringslån.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 44 og 115).

Forhandlingen genoptoges.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg skal ikke misunde det ærede medlem hr. Erik Eriksen de muligheder, han i går havde for ved hjælp af forskellige citater at muntre sig i forholdet til regeringspartierne, i hvert fald de to af dem. Man kan måske sige det på den måde, at stoffet næsten var for fristende, og jeg skal indrømme, at jeg i går en gang imellem havde den tanke, at det kunne jo have været mig selv, der stod med et sådant stof mellem hænderne, og tænkte vel også ved mig selv, ubeskedent som man er, at jeg knap kunne have gjort det bedre, end det ærede medlem gjorde, med det, der lå for hans fod lige til at anvende. Men når det er sagt, så er i og for sig dette anliggende overstået. Det ærede medlem hr. Erik Eriksens spildte

[Stats- og udenrigsministeren.]

mælk bliver der intet smør af. Regeringen er en realitet, og det er min personlige opfattelse, at den vil være i stand til at gøre et betydeligt, sagligt arbejde. Den almindelige munterhed og de arkæologiske udgravninger efter mere eller mindre fornøjelige citater bliver man jo nok ked af. Så står det praktiske daglige arbejde tilbage, og her må oppositionen vælge, om den vil bevæge sig ind i en ny, årelang ørkenvandring, eller om den vil overvinde sig selv og deltage i det politiske arbejde her i tinget, som giver praktiske resultater. Jeg har på regeringens vegne opfordret hertil. Forhandlingerne nu og senere, når folketinget på ny træder sammen, må så vise os, hvilke muligheder der er herfor.

Det kan ikke forekomme mærkeligt efter det, der er gået forud for regeringens dannelse, at denne debat ikke blot kan blive præget af udtalelser fra regeringens leder, når et svar skal gives på det, der i går blev fremført. Den højtærede økonomiminister og den højtærede minister hr. Viggo Starcke vil da også fremføre nogle betragtninger som svar på de angreb, der er rettet mod dem eller mod deres parti. Den højtærede finansminister vil nærmere beskæftige sig med de finansielle og økonomiske betragtninger, der er anstillet i forbindelse med regeringens forslag.

Jeg kan derfor indskrænke mig til ret korte betragtninger. Først må jeg måske have lov til at sige, at jeg simpelt hen ikke forstår den begrundelse, det ærede medlem hr. Erik Eriksen anførte for ikke at ville udnytte mulighederne for at danne en ren venstre-regering. Jeg skal her helt bortse fra det ærede medlem hr. Aksel Larsens udtalelse om, at en sådan regeringsdannelse var omgivet af en vis velvilje fra socialdemokratiet side. Jeg ser ingen grund til at skjule, at socialdemokratiet — såfremt det var muligt — måtte ønske at opretholde sin indflydelse på regeringsmagten.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde i sin tale, at vilkårene for en ren venstre-regering ville udvikle sig til et afhængighedsforhold til de 14 radikale og på længere sigt også til socialdemokratiet. Kunne det ærede medlem ikke tænke sig at forklare både mig og offentligheden, hvorledes han fore-

stiller sig, at en venstre-konservativ regering ville have andre muligheder end netop disse: at forhandle sig til rette her i salen med det radikale venstre eller med socialdemokratiet? Det ærede medlems fremstilling lider på dette punkt af en afgørende svaghed. En venstre-konservativ regering ville intet flertal råde over lige så lidt som en ren venstre-regering. Jeg kan ikke komme til nogen som helst anden slutning, end at det ærede medlem havde truffet den afgørelse, at han ikke ville danne regering. Det må det ærede medlem have sine egne motiver for, og dem skal jeg være villig til at respektere; men jeg synes, det ville være rimeligere, om det ærede medlem ganske simpelt erkendte, at hans anførte motivering er uholdbar, og at han under alle omstændigheder, når han ikke havde det radikale venstre direkte med i en regering, ville være i nøjagtig samme stilling, som han var i tiden fra 1950 til 1953: at skulle forhandle sig til rette til andre sider, og dette, hvad enten hans regering var en ren venstre-regering eller en venstre-konservativ regering.

Det ærede medlem skal ikke misforstå mig. Jeg bebrejder ham ikke, at han ikke har dannet den regering, som han havde alle muligheder for at danne. Det, jeg bebrejder ham, er, at han konstruerer en forklaring, som i denne sammenhæng er aldeles uholdbar.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. Aksel Møller i nogle betragtninger til det radikale venstre anførte, at det forhold, at jeg fik overdraget at undersøge mulighederne for en flertalsregering under en eller anden form, betød, at det radikale venstre dermed fraveg grundspøtningerne i parlamentarismen. Nu kan vel for det første et enkelt parti ikke uden videre alene fravige grundspøtningerne i parlamentarismen. Hvad er meningen med betragtningen i det hele taget? Jeg håber, at det ærede medlem uden videre vil indrømme mig, at en sådan udtalelse savner mening. Det ærede medlem kan være uenig i, at netop jeg fik overdraget denne opgave, det er jo det ærede medlems ret, men hvordan i alverden dette forhold har noget at gøre med parlamentarismens grundspøtninger, det kunne jeg nok lide at vide. Når alt kommer til alt, er jo dog socialdemokratiet stadig det største parti her i folketinget, hvad det ærede medlem

[Stats- og udenrigsministeren.]

synes at have en tilbøjelighed til at overse, men selve dette er jo heller ikke afgørende i denne forbindelse. Min opgave var at være formidlende og undersøgende på det tidspunkt, da disse drøftelser skulle finde sted, og jeg har grund til at mene, at det ærede medlem ikke vil øve kritik imod den måde, hvorpå jeg søgte at løse opgaven.

De ærede medlemmer hr. Axel Kristensen og hr. Aksel Møller skitserede et forslag om en deponeringsordning i forbindelse med en liberalisering af importen af færdigvarer. Så vidt jeg kan se, kan en sådan deponeringsordning ikke på nogen måde blive en erstatning for de forslag, regeringen har fremsat. Det kunne se ud, som om det ærede medlem hr. Axel Kristensen opfattede den som en sådan anden udvej, når han brugte udtrykket — jeg citerer —:

„Som middel i den øjeblikkelige situation er vi villige til at forhandle om en deponeringsordning ved import af færdigvarer“.

Formålet med regeringens forslag er jo først og fremmest at bremse det private forbrug for på den måde at lette presset på valutabalancen og skabe mulighed for øgede investeringer. Som finansministeren har understreget, får vi ved de foreslåede mindbetalinger og besparelser dækning for statens finansieringsbehov, således at det løbende obligationssalg overflødiggøres. Vi får således netto ikke nogen formindskelse af erhvervenes finansieringsmuligheder. Tværtimod skulle den tilsigtede forbrugsbegrænsning efterhånden kunne muliggøre en lempelse af kreditvilkårene.

Hvis deponeringsordningen skal virke i gunstig retning på betalingsbalancen, vil det derimod stort set alene blive i form af en kreditindskrænkning, som direkte rammer erhvervene. Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Axel Kristensen venter, at også det almindelige forbrug vil gå ned, fordi også kreditten til forbrugerne vil blive ramt. Jeg tror ikke, vi skal vente os alt for meget i den retning, medmindre forbrugerpriserne forhøjes, fordi renterne af deponeringsbeløbene indregnes. Virkningerne af deponeringsordningen vil derfor i første række blive en nedgang i lagrene af de varer, som indgår under deponeringsordningen. Sandsynligvis vil virkningen af indbetalingerne også brede

sig til andre erhvervsvirksomheder, fordi pengeinstitutterne i et vist omfang vil imødekomme ønskerne fra importørerne om øget kredit. Men alt i alt virker deponeringsordningen, så vidt jeg kan se, ved at mindske erhvervenes investeringsmuligheder og nedbringe lagrene.

Jeg vil ikke helt afvise, at en nedbringelse af lagrene kan være fornuftig politik i visse situationer — og måske også nok i den nuværende, hvor priserne er vigende. Jeg noterer i forbifarten, at det ærede medlem altså i dag mener, at der er lagre, som kan nedbringes. Men den styrkelse af vor valutariske likviditet, det giver, er jo kun af midlertidig karakter. Det, vi trænger til, er en ligevægt mellem vore normale løbende valutaindtægter og valutaudgifter, og det kan deponeringsordningen kun give os, hvis vi lader den føre til en kraftig almindelig kreditstramning med de deraf følgende uheldige virkninger.

Jeg synes også, det er værd at nævne, at sammenlignet med stabiliseringslånet — som jo er blevet så hårdt angrebet med den motivering, at det berøver erhvervene penge til investering — sigter deponeringsordningen mere direkte mod erhvervene. Binder vi 200 mill. kr. ved en deponeringsordning, går det stort set fuldt ud over erhvervene. Stabiliseringslånet på de 200 mill. kr. betales dog også af andre; et hurtigt overslag synes at vise, at over 45 pct. af indkomstmodtagerne over 15 000 kr. falder uden for de selvstændige erhvervsdrivendes kreds; deres beløbsmæssige andel bliver nok lidt mindre, fordi de helt store indtægter findes blandt de erhvervsdrivende, men tendensen er dog tydelig, synes jeg.

Jeg bemærkede, at det ærede medlem opgjorde importen af færdigvarer til over 2 milliarder kr. Nu afhænger jo alt af, hvor vi trækker grænsen, og om ordningen både skal omfatte færdige forbrugsvarer og maskiner og andre investeringsvarer. Hvis vi skal holde maskiner og andre investeringsvarer udenfor, kan vi næppe komme over 1 300 mill. kr. — finansministeren vil nærmere gøre rede for det.

Før endelig stilling blev taget til et sådant spørgsmål, måtte vi naturligvis også overveje, hvordan forslaget harmonerer med vore internationale forpligtelser. Jeg var lidt imponeret over den flothed og over-

[Stats- og udenrigsministeren.]

legenhed, hvormed denne side af sagen blev behandlet i går. Finansministeren vil også gå lidt nærmere ind på dette spørgsmål.

Jeg kan ikke her overse, i hvilket omfang disse problemer og de tekniske vanskeligheder overhovedet kan løses, men tankerne kan jo indgå i en nærmere drøftelse i det udvalg, som bliver nedsat, hvis der da fra oppositionens side er nogen vilje til at indgå i en saglig forhandling.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller overraskede mig lidt, da han beskæftigede sig med, hvilke ministre af forskellige partier der egentlig kunne være sammen i en regering, idet det ærede medlem fremhævede, at det navnlig måtte være vanskeligt for de højtærede ministre hr. Bertel Dahlgaard og hr. Viggo Starcke, idet man var klar over — det var det eksempel, det ærede medlem nævnte — at de havde en forskellig vurdering af nedskæringen af forsvarsudgifterne forud for valget. Mon dog egentlig en sådan bemærkning er vel overvejet? Hvis min erindring ikke svigter mig, gav det ærede medlem hr. Erik Eriksen tilslutning til regeringens forslag om begrænsning af forsvarsudgifterne, medens det ærede medlem hr. Aksel Møller i de voldsomste vendinger bekæmpede den. Det ærede medlem hr. Aksel Møller er dog vel ikke nået til den opfattelse, at det er utænkeligt for ham at være i stue med det ærede medlem hr. Erik Eriksen af den grund? Det tror jeg ikke han er, og derfor er det et meget billigt fund at tilvejebringe et modsætningsforhold på et sådant grundlag.

Jeg synes for resten, at det ærede medlem hr. Aksel Møller skulle tænke sig en lille smule om, før han taler om valgkampens indhold for de forskellige partier og deres politik efter valget. For socialdemokratiets vedkommende vil jeg gerne sige, at jeg har ingen dårlig samvittighed. Vi har ført vor valgkamp, synes jeg selv, på et redeligt grundlag, og vi har fulgt vore synspunkter op i de bestræbelser for et samarbejde efter valget, vi talte om under valgkampen. Det konservative partis rumlerier med deres såkaldte antiinflationsplan, som venstre ikke var til at fravriste den mindste tilslutning til, stoppede brat dagen før valget, nemlig om aftenen i radio-

debatten, men ikke før. Hele korthuset væltede sammen, og ingen, ej heller det ærede medlem, drømmer om at stable det op på ny.

På samme måde er det med den patetiske snak om valgets taber, der tilraner sig regeringsmagten, eller hvad det nu er for vendinger, man betjener sig af rundt omkring på møderne og i den presse, som skal skrive på den måde. Da det ærede medlem hr. Erik Eriksen dannede regering i 1950, var det på baggrund af et valg, der havde bragt hans partis mandattal ned fra 49 til 32. De konservative hentede kun 10 af disse 17 tabte mandater hjem.

Det kunne måske også være gavnligt for de to ærede oppositionsordførere nu, da de beskæftiger sig med oppositionens arbejde, om de erindrede sig, at det store forlig fra efteråret 1950 og efterfølgende forlig, der havde samme omfattende karakter, og som blev indgået efter det ærede medlem hr. Erik Eriksens regeringsdannelse, blev afsluttet også med socialdemokratiet. Jeg havde selv den ære at være mit partis ordfører i disse anliggender på daværende tidspunkt, og jeg erindrer ikke forkert, når jeg siger, at vi deltog i et sagligt arbejde i udvalgene, uanset at vi havde måttet forlade regeringsansvaret, og at vi deltog i det ansvar, der var at tage for de ikke behagelige, men nødvendige foranstaltninger, der da blev gennemført. Jeg nævner det kun som en erindring for det tilfælde, at det måske skulle være gledet ud enkelte steder hos oppositionspartierne.

Der har været en del tale om en hemmelig protokol, som er oprettet mellem de tre regeringspartier. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen taler om en højtidelig protokol, som regeringspartierne har underskrevet, og mener, at den vel er en slags Danmarks økonomiske grundlov, og at derfor offentligheden snarest bør gøres bekendt med det fulde indhold af denne protokol, og der har i pressen verseret det ene overmåde interessante rygter efter det andet, rygter, der serveres som kendsgerninger om aftaler mellem regeringspartierne. Jeg har ikke det mindste imod, at en offentlig gennemgang af denne protokol finder sted.

Jeg erkender, at jeg har næret den opfattelse, at et protokollat, som er affattet

[Stats- og udenrigsministeren.]

i forståelse mellem tre partier, ikke i sig selv var et papir, som umiddelbart burde offentliggøres, og jeg håber, jeg kan vinde en vis respekt for et sådant synspunkt. Jeg vil tilføje, at protokollatet ikke er underskrevet, idet jeg, efter at det var formuleret, sagde, at jeg fandt det unødvendigt, at tre partier, der var indgået i et sagligt samarbejde, og som havde ført redelige forhandlinger, sådan som tilfældet har været, skulle bekræfte et protokollat, som alle var enige om, med højtidelige underskrifter. Jeg må altså bedrøve det ærede medlem på dette punkt.

Ikke desto mindre er dette protokollat naturligvis grundlaget for regeringens dannelse og virksomhed, uanset at det ikke kan beskæftige sig med alle de spørgsmål, som vil dukke op i et regeringssamarbejde; her må regeringspartierne forhandle sig til rette, og jeg er overbevist om, at de vil være i stand til at gøre det med den forhandlingsform og den saglige vilje til at nå frem til løsninger, som hidtil har været til stede. Jeg føler ikke et øjeblik nogen tvivl om, at dette også vil blive tilfældet fremover. For nu imidlertid at slå hul på den romantiske mytedannelse om dette hemmelighedsfulde papir skal jeg gerne gennemgå det, idet jeg dog må gøre den bemærkning, at det i væsentlig grad bliver en gentagelse af en række afsnit i regeringens programudtalelse.

Protokollatet er delt i 4 afsnit. For det første udenrigs- og forsvarspolitik, for det andet aktuelle foranstaltninger, for det tredje andre opgaver og for det fjerde særlige aftaler; dem gemmer jeg til sidst, for det er dette punkt, der er spændende for oppositionen og for pressen. Det må puttes derhen, hvor det også er placeret i protokollatet, på den allersidste plads deri.

Det første afsnit, om udenrigs- og forsvarspolitik, går ud på, at regeringsdeklarationen skal indeholde en tilkendegivelse af, at den hidtidige udenrigspolitik fortsættes uændret. Det fremhæves, at Danmark ikke

har fået tilbudt atomvåben, og det er opfattelsen, at et sådant tilbud, om det skulle komme til at foreligge, ikke bør modtages.

Vedrørende det fælleseuropæiske økonomiske samarbejde er de tre parter enige om at give udtryk for Danmarks positive interesse, men det må samtidig udtrykkes, at en saglig afgørelse først kan træffes, når alle fornødne oplysninger foreligger.

Parterne er enige om, at spørgsmålet om forsvarrets ordning må bedømmes ud fra de fortsatte forhandlinger dels inden for forsvarskommissionen, dels derefter i regeringen.

Afsnit 2 omhandler aktuelle foranstaltninger. For at styrke valutastillingen er der enighed om at søge iværksat følgende: en styrkelse af statens finanser, der påvirker forbruget med ca. 300 mill. kr. Dette skal opnås ved besparelser m. v. på ca. 100 mill. kr. Herunder falder en ophævelse af tildelingsordningen for biler, en forhøjelse af arbejdsgiverbidragene til ulykkesforsikringsfonden, en forhøjelse af afdragene inden for statslånsydelseerne af boliger, tilvejebringelse af mulighed for ekstraordinære afdrag på statslån i boligbyggeriet, en ændret fordeling af vejtilskuddet og almindelige besparelser, opnået ved en gennemgang af finansloven på grundlag af de tidligere i finansudvalget førte forhandlinger. Resten af beløbet tilvejebringes gennem øgede indtægter, ved afgifter og en obligatorisk opsparing på grundlag af større indkomster, hvorom der er truffet nærmere aftale, og hvis form er drøftet i et underudvalg. Monopollovgivningen ændres på en sådan måde, at forhøjelsen af priser på de områder, som loven omfatter, ikke kan finde sted uden godkendelse af monopoltilsynet. Der gennemføres en udbyttebegrænsning på 10 pct. af de nominelle udbytteprocenter, og der optages forhandling om, at pristalsvirkningen af de nye afgifter og af tøjskatten holdes uden for den automatiske pristalsregulering, således at bl. a. udstedelse af nye sparebeviser undgås.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Afsnit 3 omhandler det, man kalder andre opgaver.

For det første grundskyldsproblemer. I folketingsssamlingen 1957-58 søges gennemført en forbedring af grundstigningsskylden på grundlag af det af socialdemokratiet tidligere fremsatte forslag med bibeholdelse af et konjunkturstigningstillæg. Inden for regeringen nedsættes et udvalg, der udarbejder et lovforslag om frivillig overgang fra privat prioritering til grundskyld på jordrentevilkår. Det overvejes i denne forbindelse at gå ud fra 1950-vurderingen.

Skattereformen er det næste område. Forslaget om ændrede afskrivningsregler og investeringsfonds og en forbedring af indkomst- og formueskatteligningen søges gennemført sammen med de valutastabiliserende forholdsregler. Der er i øvrigt enighed om at søge fremmet en forenkling og en forbedring af skattelovgivningen, der tager sigte på at fremme lysten til at øge indtægten og opsparingen, herunder skattefrihed for mindre renteindtægter inden for visse grænser. Indkomstbeskatningen må indrettes således, at mindre indkomster i større omfang fritages og almindelige indkomster beskattes med en fast procent. Skat ved kilden undersøges nærmere og gennemføres snarest for sømænd. En videre overgang fra bygningsskyld til grundskyld må indgå i reformen, og reglerne om tilskud til amtskommuner i forhold til landbrugets forrentningsprocent må forbedres.

Boligbyggeriet. Der fremsættes i god tid forslag til en ny boligstøttelov. Forslaget skal udformes således, at den støtte, det offentlige yder til boligbyggeriet, sikrer et større boligbyggeri. Dette skal navnlig opnås ved, at støtten gives til fordel for de mindrebemidlede befolkningsgrupper. Herudover tilstræbes en videre udbygning af kap. V. A.-byggeri og statsgaranti for det private byggeri, hvorved en nedsættelse af statens udlån muliggøres. De nuværende licitationsbestemmelser må ændres, og arbejdet i den nedsatte kommission fremskyndes.

Det følgende område omhandler beskæftigelsen. Det er regeringens mål at nå en højere og mere produktiv beskæftigelse. Sæsonarbejdsledigheden skal bekæmpes. De

særligt arbejdsløshedsramte områder vil blive taget op til ny behandling, og udbygningen af erhvervslivet i disse områder skal søges stimuleret, bl. a. også ved særlige skattelettelsesforanstaltninger. Arbejdet med de store årganges problemer fortsættes, derunder spørgsmålet omkring lærlingetilgangen og de tekniske skoler. Der bør søges tilvejebragt et samarbejde mellem de tekniske skoler i de forskellige egne. Teknikeruddannelse, erhvervsmaessig uddannelse for ufaglærte og erhvervsvejledningen udbygges.

Statens udlånsvirksomhed. Der nedsættes et embedsmandsudvalg med den opgave at tilvejebringe en oversigt over statens udlånsvirksomhed, formålet med denne og de forskellige udlånsbetingelser. Regeringen tager derefter stilling til, hvorledes problemerne videre skal behandles.

Told og liberalisering. Der nedsættes et særligt ministerudvalg til at overveje spørgsmålene om toldsatsernes forenkling og eventuelle nedsættelse samt mulighederne for en fortsættelse af importens frigørelse.

Forenkling af administrationen. Bestræbelserne for en rationalisering af statsadministrationen fortsættes. I denne forbindelse optages nærmere forhandling om, hvorledes de funktioner, der hidtil er udøvet af direktoratet for vareforsyning, kan henlægges direkte under handelsministeriet.

Udstykning m. v. Parterne er enige om, at oprettelse af nye selvstændige husmandsbrug og fremskaffelse af tillægsjord må søges fremmet ved en stærkere udnyttelse af forårsretten og en rimelig finansiering af privat indkøbt jord.

Realkredit. Realkreditkommissionens arbejde må snarest tilendebringes og forslag om en kreditreform derefter forelægges folketingset.

Socialpolitikken. Den socialpolitiske fremskridtslinje skal fortsættes. Regeringen vil forberede en enkepensionsordning og forbedringer for invalider samt for evnesvage og sindslidende. Kommissionsbehandlingen af spørgsmålet om syge- og arbejdsløshedsforsikringen søges fremmet.

Skolereformen. Arbejdet med skolereformen skal fortsættes på grundlag af de hidtil førte forhandlinger og deres resultat.

Og så kommer det, jeg har betegnet som de sidste to procent. Det ene punkt omhandler

[Stats- og udenrigsministeren.]

mælkeordningen, og det andet punkt omhandler valgloven.

Hvad angår mælkeordningen, har forholdet jo været det, at retsforbundet har været imod denne ordning, og der er truffet en aftale, som er formuleret enkelt således: at mælkeordningen skal gennemføres. Retsforbundet vil affinde sig med vedtagelsen i folketinget.

Om valgloven står der, at da der ikke er enighed mellem på den ene side socialdemokratiet og på den anden side retsforbundet og det radikale venstre, henskydes dette spørgsmål til eventuel behandling senere, idet alle tre partier forbeholder sig deres stilling.

Jeg håber, at jeg hermed har taget hele den romantiske glans væk herfra. Enhver form for gætteri — jeg siger det til vore højt påskønnede pressemedarbejdere, som vi så gerne ser til stede her i salen, på samme måde som jeg siger det til de stærkt interesserede i oppositionspartierne — enhver form for gætteri om aftaler i øvrigt står for gætternes egen regning.

Jeg har gerne villet give disse oplysninger her. Jeg ville i og for sig — som jeg sagde for et øjeblik siden — have fundet det naturligt, at et notat, som tre partier har stillet op imellem sig, kunne de holde for sig selv; deres politik måtte så fremgå af regeringens erklæring. Men jeg har gerne villet tage luften ud af denne ballon, som man har villet have til at svæve rundt; jeg håber derfor, at jeg har gjort både det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller og hele pressen en meget stor tjeneste — og der er jo ikke noget, man hellere vil end netop at gøre sine venner en god tjeneste.

Både det ærede medlem hr. Aksel Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen har interesseret sig meget for, hvorledes — som de udtrykker sig — regeringen er stillet, om det er således, at dens tre partier står frit over for ændringsforslag fra oppositionen, eller om de tre partier i fællesskab skal tage stilling til dem. Jeg tror, at jeg i en afbrydelse svarede det ærede medlem hr. Aksel Møller, men jeg gentager gerne svaret her: der findes ingen formel aftale mellem partierne på dette punkt, og mon

jeg skulle vurdere meget forkert, hvis jeg mener, at der ej heller har eksisteret nogen sådan aftale mellem venstre og de konservative i deres regeringsperiode fra 1950 til 1953? Lad mig sige det på den måde, at hvis forholdet var det, at de tre regeringspartier virkede uafhængigt af hinanden i alle forhold her i tinget, så ville jo dermed det flertalsgrundlag, som regeringen råder over, være smuldreret bort. Mon ikke man kunne tænke sig, at det er at betragte som en given ting, at et sagligt og loyalt samarbejde mellem de tre partier også forudsætter, at de fører drøftelser sig imellem om ændringsforslag eller sådanne initiativer, som oppositionen måtte tage her i tinget? Det er vel næsten overflødig at give denne besvarelse, men da spørgsmålet øjensynligt har spillet en vis rolle for de to ærede ordførere, har jeg gerne villet svare herpå.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen er temmelig sikker på — som han udtrykker sig — at den nuværende regering ikke vil have sin styrke i en fast politik og i klare linjer, og at regeringen på lidt længere sigt ikke kan holde til et virkelig alvorligt, sagligt arbejde. Denne mening må det ærede medlem jo have lov til at have, men jeg føler dog anledning til at advare det ærede medlem mod for megen ønsketænkning. Det er mit bestemte indtryk, at der mellem de tre regeringspartnere er god vilje til sagligt arbejde, og hvis det derfor spiller en rolle for det ærede medlems fremtidige holdning, var det måske rigtigt af ham at være opmærksom herpå. Det gælder også i forbindelse med de to ærede ordføreres megen tale om mistillid til regeringen. Jeg tror, at de ærede medlemmer skal indskrænke sig til at tale på deres egne vælgeres vegne. De ærede medlemmer har tillagt sig en vis tilbøjelighed til ligesom i al almindelighed at tale på den danske befolknings vegne. Det er uklogt, for det har de intet mandat til. Og jeg tror i øvrigt, at det måske var på tide, at al den megen mistillidsforedragsvirksomhed, som de to ærede medlemmer så flittigt har udfoldet i de forløbne år, blev afløst af vilje til et sagligt arbejde og et medarbejde om de spørgsmål, der kommer til at ligge for. Det må være regeringens arbejde og dens resultater, der

[Stats- og udenrigsministeren.]

bliver bestemmende for bedømmelsen af den, også ude i befolkningen, og så kan vi jo — for at bruge det ærede medlems udtryk for kort tid siden — mødes ved næste korsvej og diskutere spørgsmålet.

Jeg er meget glad for, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen tilsiger, som det ærede medlem udtrykte sig, „vor loyale opposition“. Jeg vil blive endnu gladere, hvis denne udtalelse skulle vise sig at have nogen mening i praktisk politik.

Regeringen opretholder sin indbydelse og sin opfordring til samarbejde. Oppositionen er velkommen hertil. Men jeg har ligesom fornemmet den misforståelse, at oppositionen vil kassere regeringens hovedlinje og diktere den helt andre fremgangsmåder, end den selv anser for forsvarlige. Det skal man ikke gøre, for det fører ingen vegne frem. Så må man heller sige lige ud, at man vil stå frit og ikke være med til noget — hvad jeg ville beklage. Jeg forstår, at man ikke vil stemme for de fremsatte afgiftslovsforslag, men jeg håber ikke, at dette betyder, at man vil afvise forhandling også om de øvrige dele af det foreslåede lovkompleks, selv om jeg erkender, at jeg har meget ringe grundlag for en sådan forhåbning.

Jeg står her med en artikel fra Sorø Amtstidende, underskrevet med initialerne I.T. Jeg tager næppe fejl, når jeg går ud fra, at disse bogstaver står for hr. Jens Tang, og jeg tager næppe heller fejl, når jeg mener, at hr. Tang er særdeles nært og vel informeret af det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Denne leder i Sorø Amtstidende slutter med følgende — jeg beder om den højtærede formands tilladelse til at citere —:

„Efter disse hovedlinjer kan regeringen opnå et forlig med oppositionen om en effektiv, rationel og rimelig økonomisk kriselovgivning. Intet af det, regeringen selv har foreslået, kan komme i betragtning, hvis et sådant forlig skal blive resultatet.“

Jeg har intet som helst imod, at man vurderer sig selv højt, rimelig højt, men selvovervurdering beder jeg de herrer om at være en lille smule varsomme med. Jeg opfordrer til samarbejde, men samarbejde skal ikke opfattes som et diktat fra oppositionen side.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard):

Da jeg i enhver henseende kan erklære mig enig i den tale, det radikale venstres ordfører, det ærede medlem hr. A. C. Normann, i går holdt her i tinget, skal jeg kun fremsætte nogle få bemærkninger i anledning af udtalelser, som de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller har rettet til mig angående regeringsdannelsen og de forhandlinger, der gik forud.

Jeg må virkelig give de ærede medlemmer ret i, at disse forhandlinger fik et overraskende forløb og førte til et overraskende resultat. Det havde i overvejende grad sin årsag i, at venstre og konservative fra første færd søgte at tilsløre de ret enkle forudsætninger, der forelå efter valgresultatet den 14. maj. Ud fra valgets resultat og ud fra de udtalelser, der forud for valget var fremsat af det radikale venstre, var det åbenbart, at der forelå tre muligheder for venstres deltagelse i regeringen.

Den ene mulighed var dannelsen af en samlingsregering, som var, hvad det radikale venstre anså for det heldigste, og som vi den dag i dag tror ville have været det heldigste for landet. Denne opfattelses rigtighed understregedes meget stærkt af, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, der efter alles mening tilførte venstre mange stemmer, forud for valget var af samme opfattelse. Tanken afvistes af det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Det gik, som jeg tillod mig at sige forud for valget, at det nok skulle vise sig, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen ville tilføre venstrepartiet mange stemmer, hvorefter det ærede medlem hr. Erik Eriksen ville benytte disse stemmer til at hindre den samlingsregering, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var tilhænger af.

Den anden mulighed, der forelå, var en regering dannet på bredt grundlag af venstre, socialdemokratiet og det radikale venstre, en mulighed, som også afvistes af det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Hertil føjede sig så den tredje mulighed: en ren venstre-regering, som det radikale venstre tilbød loyalt samarbejde ud fra erkendelsen af venstres betydelige fremgang ved valget. Dette tilbud var som bekendt i overensstemmelse med anskuelsen inden for store dele af venstre. Jeg minder om, at et par dage før valget indeholdt Berlingske Tidende en

[Økonomiministeren.]

gallupundersøgelse, der viste, at 34 pct. af de adspurgte venstremænd ønskede en ren venstreregering, men kun 28 pct. ønskede en venstre-konservativ regering. Under forhandlingerne om regeringsdannelsen svømmede aviserne over af indlæg fra venstremænd, som ønskede en ren venstre-regering. Men disse røster fik ikke lejlighed til at gøre sig gældende. Venstrepartiets tillidsmænd og hovedbestyrelse blev end ikke samlet og ikke hørt, et forhold, der som bekendt har vakt bitterhed i vide kredse inden for venstre ... (*Afbrydelser*: Nå-å! — *Sønderup*: Det skal vi nok selv ordne!) Det er fuldkommen rigtigt, som det ærede medlem siger, at det selvfølgelig er en sag, venstre alene har ret til at skønne over. Det er også venstres ret at afvise at danne regering under alle de tre former, hvorom der er givet partiet tilbud. Men når man har sagt nej til at danne regering, bør man ikke blive fornærmet, når andre enes om at danne en regering, der har flertal her i tinget. Bag denne fornærmede ligger den fundamentale misforståelse, som man hele tiden har gjort sig skyldig i, at de 75 af folketingets 179 medlemmer, som venstre og konservative råder over, skulle have parlamentarisk ret til alene at bestemme en kommende regerings sammensætning.

Ad mange veje sivede det efterhånden ud, ikke mindst gennem det ærede medlem hr. Poul Møllers geniale skrivelser i Dagens Nyheder, at man søgte mærkelige genveje til at tvinge denne ejendommelige form for parlamentarisme igennem. Forsøgene herpå måtte selvfølgelig mislykkes.

Men hvad siger det ærede medlem hr. Erik Eriksen nu som begrundelse for, at han afslog at danne en venstreregering? Jo, siger det ærede medlem, vilkårene for en sådan regering ville udvikle sig til et afhængighedsforhold af de radikale. Og det ærede medlem hr. Aksel Møller siger det samme endnu stærkere, nemlig at en ren venstreregering ville være blevet fange hos det radikale venstre. De ærede medlemmer glemmer, hvilket også den højtærede statsminister fremhævede for lidt siden, at hvis dette var rigtigt, så ville det samme jo gælde den venstre-konservative regering, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen

krævede. Den ville jo være nøjagtig lige så afhængig af det radikale venstre som en ren venstreregering. Det kan altså ikke være den sande grund til, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen afviste alle de venstremænd og erhvervsfolk, som i dagevis lå på knæ for ham og anrøbede ham om at danne en ren venstreregering. Det radikale venstres tilsagn om loyalt samarbejde med en ren venstreregering blev givet uden betingelser, og jeg mindes ikke, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen nogen sinde tidligere har haft grund til at beklage sig over, at et tilsagn fra det radikale venstre om loyalt samarbejde ikke er blevet holdt.

Det ærede medlem siger endelig, at han hindredes i at danne denne regering både af sine følelser, af sin forstand og af sin politiske erfaring. Det kan umuligt være rigtigt. Jeg kan ikke tænke mig, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens følelser er mindre stærke end det ærede medlem hr. Erik Eriksens, eller at hans forstand er ringere end det ærede medlems; og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens politiske erfaring kan heller ikke underkendes. Alligevel er det jo kendt, at hverken følelser eller forstand eller politisk erfaring hindrede det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i at mene, at en ren venstreregering burde være dannet, når en venstre-konservativ regering ikke kunne få fornøden støtte.

Næh, enhver kan se, at det må være helt andre motiver, der lammede det ærede medlem hr. Erik Eriksens handleevne, medens han sad hensunken i gustent overlæg, motiver, der måske gemmer sig i sindets dyb og først bliver klarlagt år ud i fremtiden.

Det ærede medlem antydede, at han ikke turde afvise den tanke, at min deltagelse i dannelsen af den nuværende regering måske skyldtes et ønske hos mig om at sætte det ærede medlem skakmat. Dette bedrøver mig; jeg kan tværtimod forsikre det ærede medlem, at min stræben på ethvert tidspunkt gik ud på at hindre, at det ærede medlem blev skakmat. Men det ærede medlem ville ikke lade sig redde i tide.

Nu, da disse begivenheder allerede er noget på afstand, er det interessant at iagttage, at medens venstres folketingsmænd under begivenhedernes forløb gik fortvivlede rundt

[Økonomiministeren.]

herinde og venstrebladene fældede hårde domme over det ærede medlem, er man allerede nu i venstrekredse på vej til at kaste glans over det ærede medlem hr. Erik Eriksens bedrift, og jeg vil såmænd ikke blive forundret, hvis om et par måneder det ærede medlems ledelse af forhandlingerne omkring regeringsdannelsen i den venstre-konservative presse udråbes som en virkelig statsmands handling. De sidste 35 års politiske historie herhjemme viser jo, at venstres presse altid har haft en evne til at gøre venstres ledere til høvdinger, hvad enten de var det eller ikke.

Jeg tror, jeg nu på rimelig måde har besvaret de ærede medlemmers henvendelser til mig om forhandlingerne forud for regeringsdannelsen. Vor deltagelse i forhandlingerne og vore handlinger har på ethvert tidspunkt ligget åbent for offentligheden, og vi har holdt det ærede medlem hr. Erik Eriksen underrettet om vore synspunkter og hensigter. Vi meddelte det til det ærede medlem hr. Erik Eriksen, da vi indgik i forhandlingerne om dannelsen af den nuværende regering, og vi sagde til det ærede medlem, at vi stadig vedstod vore tilsagn til ham om samarbejde om en ren venstre-regering, men at vi selvfølgelig ikke fortsat kunne holde denne vej åben, dersom det viste sig under de nye forhandlinger, at landets og det radikale venstres interesser kunne varetages under en regering med den sammensætning, der nu er en kendsgerning.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen henviste i sin tale til, at jeg her i tinget forud for valget har sagt, at det radikale venstre var rede til samarbejde med både venstre og konservative på grundlag af det program, vi opstillede ved mødet på Nyborg Strand i begyndelsen af januar. Det er rigtigt, og det gælder den dag i dag. Der er ingen modsætninger af betydning mellem udtalelserne på Nyborg Strand og det grundlag, hvorpå den nuværende regering er dannet, men det ærede medlem ved også, at det konservative folkeparti på afgørende punkter forud for valget indtog standpunkter, der afgjort gik imod, hvad Nyborg-udtalelsen indeholdt.

Man kan jo endnu i nogen tid holde sig lystig over, at en regering er dannet hen over modsætninger og tidligere hårde ord,

men morskaben derover kan vel ikke holde ret længe. Det er andre ting, der tæller. Det ærede medlem hr. Aksel Møller havde et ønske om igen at høre de taler, der blev holdt i radioen forud for valget. Det må dog vist anses for noget højst utænkeligt. Jeg har for mit eget vedkommende i aftes gennemset den tale, jeg holdt i radioen, og der er ikke nogen modsætning af betydning mellem det, jeg da sagde, og så det grundlag, hvorpå denne regering er dannet, og som den højtærede statsminister nu for et øjeblik siden har refereret.

Regeringen har påtaget sig det ansvar, som ikke er ringe, at søge et samarbejde formidlet på et tidspunkt, da det ærede medlem hr. Erik Eriksen unddrog sig ansvaret, og det er mit indtryk, at der hos de tre partier er en vilje til at leve op til dette ansvar.

Det er da også min tro, at når de to oppositionspartier nu atter har genvundet sindsligevægten, vil vi glide ind i en periode med normalt arbejde her i tinget. Det må dog være formålet for os alle at finde frem til en arbejdsform under vor nye forfatning, der drager alle politiske kræfter her i tinget ind i et sagligt samarbejde om løsning af de meget store opgaver, der foreligger både udadtil og indadtil. Det ærede medlem hr. Aksel Møller talte om, hvorledes der i vore byråd og sogneråd sædvanligvis fandt et godt samarbejde sted også mellem konservative og radikale medlemmer. Det er fuldkommen rigtigt, og jeg kan udvide denne konstatering til at gælde både venstre, konservative, radikale og socialdemokrater, ja, det er mig bekendt, at adskillige steder her i landet er endog samarbejdet mellem konservative og socialdemokrater særlig intimt. I mange henseender kunne samarbejdet i en række af vore kommunalbestyrelser være et eksempel for samarbejdet herinde.

Jeg vil til slut gerne sige, at jeg er overbevist om, at regeringen vil yde sit bidrag til, at staten og samfundet ikke skal lide skade ved politisk uforsonlighed og ensidighed, men forudsætningen er selvfølgelig, at den gode vilje er til stede i alle partier.

Minister Viggo Stareke: Den interesse, som det har vakt, at retsforbundet er trådt med ind i en regering under et rege-

[Minister Viggo Starcke.]

ringsansvar, er naturlig, men dette er jo et led i en lang udvikling. Retsforbundet begyndte som en videnskabeligt udformet idé, og denne idéverden fik senere til en folkelig bevægelse, der startede fra ingenting. I 1919 blev retsforbundet dannet, men det var på det tidspunkt ikke noget politisk parti. Det var først i 1924, at retsforbundet besluttede at gå ind i arbejdet for politisk at realisere vore tanker som politisk parti, og det var først i 1926, at vi fik den første repræsentation i den lovgivende forsamling. Alle disse overgange fra idé til bevægelse, til parti og til et lovgivningsarbejde stillede retsforbundet over for nye problemer, som kunne diskuteres, og hvorom meningerne kunne brydes.

Nu her i 1957 går retsforbundet så ind under et regeringsansvar. At det igen rejser en række problemer, som må gennemtænkes og diskuteres, er naturligt, men jeg kan afsløre det faktum, at der har været fuldstændig enstemmighed om dette skridt inden for retsforbundets folketingsgruppe og inden for retsforbundets forbundsråd. Jeg beder dog interesserede ærede medlemmer om at erindre, at retsforbundet kun har 9 mandater i en forsamling af 179 medlemmer, således at man ikke kan forvente, at vi vil være i stand til at realisere vore idealer på alle punkter. Der findes idealistiske retsstatsmænd, som vi slet ikke kan undvære, og som har den anskuelse, at man under ingen omstændigheder må gå med til noget som helst, der strider imod ens teoretiske program, mennesker, som forlanger alt eller intet. Dem kan vi ikke undvære, men når ideen og teorien skal realiseres og kodificeres, stilles man over for rent praktiske problemer, hvorved man f. eks. bliver stillet over for valget imellem fremskridt og tilbageskridt.

I 1849, da vi fik den fri forfatning her i Danmark, fik vi politisk frihed, men vi fik ikke social frihed. Skulle man af den grund have forkastet grundloven i 1849 — fordi den ikke gav alt? Selvfølgelig er alle enige om, at man burde tage de store fremskridt, som det var at indføre folkestyret i Danmark i 1849.

I 1787, da de store jordreformer og de store frihandelsreformer blev gennemført

her i Danmark, blev der ikke gennemført noget folkestyre. Det skete under enevælden, og enevælden stod urokket tilbage. Skulle man have forkastet stavnsbåndets løsning og hoveriets afvikling og alle de store reformer på jordpolitikken og handelspolitikken område, fordi man ikke fik alt? Enhver vil indrømme, at 1787 og 1849 hører til de største og mest betydningsfulde årstal i Danmarks politiske historie.

Der er nogle, som mener, at det er noget overraskende, der er sket, at retsforbundet er trådt ind i den nuværende regering. Det er det ikke. For 10 år siden, efter valget i 1947, fik jeg på samme dag henvendelse om et regeringssamarbejde, dels fra socialdemokratisk og radikal side, dels fra venstres og konservatives side; retsforbundet erklærede sig villig til forhandling, men vi stillede som betingelse betydelige fremskridt med hensyn til jordpolitikken og på handelens frigørelse, og da vi kun kunne opnå tilsagn om det ene hos den ene part og om det andet hos den anden part, holdt vi os uden for regeringen, men opnåede til trods for dette alligevel betydelige fremskridt, idet den nuværende højtærede statsminister H. C. Hansen nedsatte den første grundskyldskommission i verden, og samtidig blev praktisk taget alle rationeringer og et stort antal restriktioner afviklet.

Der foreligger således ikke nogen ny situation, og jeg tror, jeg har lov til at sige i denne forsamling, at retsforbundet aldrig nogen sinde har fortiet, at vi ønsker en løsning af jordspørgsmålet ved hjælp af grundskyld — er det ikke rigtigt? Endelig har vi jo aldrig nogen sinde fortiet, at vi ønsker en frigørelse af handelen ved afskaffelse af told og restriktioner — er det ikke også rigtigt? Det vil sige, at disse to store områder har været aktuelle både i 1947 og 1957. I disse 10 år har retsforbundet ved forskellige lejligheder modtaget orienterende henvendelser, om vi ønskede at træde ind i et regeringssamarbejde, og vi har afvist dette, og den megen tale, der har været i den sidste tid i aviserne om retsforbundets begær efter ministertaburetter, en tale, der, så vidt jeg erindrer, er startet af det ærede medlem hr. Poul Møller i Dagens Nyheder, har derfor ingen reel baggrund ud over

[Minister Viggo Starcke.]

dette, at den rent psykologisk kaster et interessant strejflys over de menneskers psykologi, som fører denne tale.

Der har i aviserne været mange og meget kraftige angreb på retsforbundet. Det har særlig været tilfældet i den periode, hvori selve forhandlingerne om regeringsdannelsen fandt sted. Under disse forhandlinger havde retsforbundet påtaget sig en loyal tavshedspligt med hensyn til forhandlingerne, og vi holdt os nøje til denne tavshedspligt og var derfor afskåret fra at kommentere alle de vilde gætterier, som foretoges i aviserne. Blot som et lille eksempel på, hvad aviserne har kunnet tillade sig, skal jeg nævne bladet Vestkysten, som ellers er et så udmærket blad.

Fra et møde ovre i Vestjylland, hvor retsstatsmanden proprietær P. Møller talte — det var omkring 1. juni — bragte Vestkysten i sit referat den oplysning, at proprietær Møller havde talt om den hemmelige protokol, som var oprettet mellem de tre regeringspartier. Proprietær Møller har over for mig oplyst, at han overhovedet ikke med ét ord har nævnt denne protokol på mødet. De stærke udtryk, som Vestkysten anvendte, og som dets udmærkede redaktør vel må være ansvarlig for, er således en realisering af den gamle sentens: fortiter in modo, svaviter in Rée.

Der har fra forskellig side været talt om, at retsforbundet ved at træde ind i den nuværende regering har begået et forræderi, ja, ligefrem et bedrageri over for vælgerne. Har retsforbundet på noget tidspunkt givet tilsagn, bindende tilsagn, om at træde ind i en liberal regering? Vi har altid vist vor dybeste interesse for en liberalisering som en realitet, men blot at træde ind i en regering, som kalder sig liberal, har for os ikke haft større interesse.

Der er i den nuværende diskussion en mærkværdig skævhed, idet det konservative folkeparti i den sidste tid ynder at fremstille sig som et liberalt parti. Jeg har lyst til at spørge: hvornår er det konservative folkeparti egentlig blevet et liberalt parti? Er det blevet det siden i fjor, da det var med til at gennemføre tekstiltolden, eller er det først blevet det efter valget? Det konservative folkeparti har aldrig nogen sinde efter mit skøn været et liberalt

parti, og det konservative folkeparti var ikke efter dette valg imellem valgets sejherrer og har derfor intet krav at stille.

Venstre er et mere liberalt parti end det konservative folkeparti, og venstre vandt 3 mandater ved dette valg, men det samme gjorde retsforbundet. (*Thisted Knudsen*: Ikke det samme antal stemmer!). Vi har ikke det samme antal stemmer, men vor fremgang i stemmetal, hvis man tager hensyn til vægertallets procentvise stigning, var praktisk taget den samme, og jeg tror endog, selv om man skal være forsigtig med at regne for meget med procenter, at retsforbundets procentvise fremgang var større end venstres.

Der har været peget på, at socialdemokratiet ved dette valg stemmemæssigt og mandatmæssigt ikke holdt stillingen, men gik tilbage. Den højtærede statsminister har med stor virkning peget på, at da det ærede medlem hr. Erik Eriksen i 1950 dannede sin regering, skete det efter et valg, hvor venstre var gået 17 mandater tilbage, og hvor det i stemmetal var gået tilbage fra 574 000 til 438 000, en stemmetilbagegang på ca. 150 000 stemmer.

For retsforbundet er ledemotivet det jordpolitiske og det handelspolitiske. Både venstre og de konservative er tilhængere af, at jordmonopolet skal bevares. Der var i går her en ret ilter debat, hvor øjnene lyste med fosforglans hos venstres og de konservatives ærede medlemmer, og hvor de med indignation talte om den mulighed, at de samfundsskabte værdier skulle inddrages til samfundet. Jeg har lyst til at rette det spørgsmål til venstre og de konservative: hvis ikke samfundet skulle have de samfundsskabte værdier, hvem skulle så have dem? Det ærede medlem hr. Erik Eriksen talte i går om, at man ved hjælp af grundskyld ville afskaffe den private ejendomsret til jord. Jeg tror ikke, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen helt har gennemtænkt det problem, for ellers ville han ikke kunne sige noget sådant. Den fulde grundskyld berører ikke ejendomsretten til jorden, den grundfæster den. Ejeren har under fuld grundskyld fuld ejendomsret, fuld dispositionsret, fuld brugsret, fuld hegnsret, fuld salgsret, fuld testationsret. Den eneste ret, der fratages ham, er retten til at pantsætte den jordværdi,

[Minister Viggo Starcke.]

som andre mennesker har skabt, og dette er ikke en ret, der fratages ham, men det er en uret, der bringes til ophør.

I det andet spørgsmål, handelspolitikken, står det konservative folkeparti som en forkæmper for toldmonopolet, og det mere frihandelsvenlige venstre har jo alligevel den skygge over sig, at både før og efter valget har det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen talt om toldforhøjelser og midlertidige importafgifter på de fleste varer. Er det virkelig, hvad man forstår ved liberalisme?

Det forslag, som blev nævnt i går om en deponeringsordning, må dog også siges at være en ret begrænset form for liberalisme, og man kunne egentlig med rette spørge: hvorfor er der ikke fra venstres og de konservatives side forud for valget tilkendegivet, hvad man ville? Hvorfor er der ikke fra venstres og de konservatives side under regeringsforhandlingerne tilkendegivet, hvad man ville, men først nu, efter at regeringen er dannet, efter at regeringen har fremlagt sit program og fremsat sine forslag, kommer man frem med sine forslag? Hvorfor?

Det problem, som vi i disse dage står umiddelbart over for, er spørgsmålet om at skaffe dækning for de løfter og lån, som er blevet givet i tidligere perioder. Denne dækning skulle skaffes i alle tilfælde og under en hvilken som helst regering. Dette er følger af foranstaltninger og lovforslag, som retsforbundet ikke har noget ansvar for, men vi påtager os medansvaret for at være med til at bringe dette forhold i orden, og så vidt jeg forstod det ærede medlem hr. Erik Eriksen, er han indstillet på samme måde; med den højtærede formands tilslutning vil jeg gerne have lov til at citere en udtalelse, som det ærede medlem fremsatte den 11. juni til Aftenbladet, og hvori han siger:

„Ja, valutamiseringen skal afhjælpes, og det havde en venstre-konservativ regering også måttet tage sig på.“

Vi står altså over for spørgsmålet om at

skaffe dækning, og denne dækning skal skaffes på forskellig måde. Der kan så på et bestemt tidspunkt dukke det problem op, om retsforbundet skulle foretrække skat eller lån. Der er den forskel på skatten og lånet, at skatten ser borgerne ikke igen, lånet ser de dog igen i fremtiden; og de skatter og afgifter, som retsforbundet her er gået med til, er jo væsentligt, hvad vi kalder giftskatter, som vi ikke tidligere har stemt for, men som vi altid har tilkendegivet var de afgifter, vi sidst ville afvikle.

Der har været fremført forskellige både elskværdige og morsomme betragtninger, særlig fra det ærede medlem hr. Erik Eriksens side. Hans tale i går var charmerende, hvorimod det ærede medlem hr. Aksel Møllers var mere irriteret. Der finder somme tider en lille drejning sted både i ærede medlemmers og i pressens betragtninger, som billedlig talt kan sammenlignes med, at da Danmark under den nazistiske besættelse reelt var at betragte som Ruslands allierede, morede nogle sig med at beskyldte den danske befolkning for at være kommunistisk indstillet, hvilket er ganske urigtigt.

Formanden: Jeg henstiller, at samtalerne i sidegangen føres mere sagte.

Minister Viggo Starcke: Nu, da Vesttyskland er Danmarks allierede, er der nogle hist og her på møder og i pressen, der har prøvet at more sig med at insinuere, at så er Danmark altså blevet tilhænger af nazismen. En sådan form for anstrengt logik, som mangler realitetssans, er det, når venstre og de konservative har prøvet at slå fast, at de er de liberale partier. At påstå, at en regering under venstre og de konservative ville være en liberal regering, er et reklametric.

Under den nuværende regering er der givet tilsagn om, at toldsatserne skal forkles og eventuelt nedsættes, og om, at man vil overveje en fortsættelse af importens frigørelse samt direktoratet for vare-

[Minister Viggo Starcke.]

forsynings overførsel til handelsministeriet. Der er derigennem åbnet mulighed for betydelige fremskridt på dette område, større fremskridt, end man havde kunnet vente under en venstre-konservativ regering, sådan at man må have lov til at sige, at den nuværende regering er mere liberal, end en venstre-konservativ regering ville have været. Dette gælder også jordspørgsmålet. Indførelse af fuld grundskyld er en liberal foranstaltning, den er selve grundlaget for erhvervslivet og det arbejdende folks frigørelse, og på dette område stritter både venstre og de konservative imod. De ønsker at opretholde al den sociale uret, som består i dag, og under en venstre-konservativ regering ville man ikke have kunnet vente noget fremskridt på dette område, snarest tilbageskridt.

Ved den nuværende højtærede statsminister er der det ejendommelige, at han er den første politiker i Europa, som har nedsat en grundskyldskommission, hvilket han gjorde i 1948. Han er den første politiker i Europa, som har været chef for en grundskyldsregering, og vi håber, at han bliver den første politiker i Europa, som bliver i stand til at vise det faktiske resultat af en virkelig rationel og retsindig løsning af jordspørgsmålet. Den nuværende regering har lovet overførsel af bygningsskatter til grundskyld i forbindelse med skattereformen. Der er lovet fremsat og gennemført i den første samling et forslag om grundstigningsskyld med bibeholdelse af konjunkturstillæg, men ikke med noget fejltillæg. Dette lovforslags gennemførelse vil standse jordspekulationen og være et meget kraftigt stød imod den fortsatte inflation og prisstigning. Endelig skal der hurtigt udarbejdes et forslag om frivillig overgang fra privat prioritering til grundskyld på jordrentevilkår; her overvejer man at gå ud fra 1950-vurderingen. Den dag disse ting er udformet, vedtaget og gennemført, vil det være en meget betydningsfuld social reform for alle erhvervsgræne og for alle befolkningslag.

Jeg vil gerne bede det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller, om de ikke kunne gøre retsforbundet den tjeneste at holde den tale, som de ville

have holdt, hvis retsforbundet havde holdt sig uden for denne regering og forskertset muligheden for disse store fremskridt på det jordpolitiske og det handelspolitiske område; så havde vi jo hørt en tale om verdensfjerne teoretikere, om ætervadere, om himmelblå teorier og folk, der skyr ansvaret. Der er ingen, som det er vanskeligere at tilfredsstille end utilfredse mennesker.

Selve regeringsforhandlingerne efter valget den 14. maj startede egentlig den 16. maj efter det første møde mellem partiformændene og partirepræsentanterne i statsministeriet, hvor det ærede medlem hr. Tholstrup mødte den højtærede finansminister hr. Kampmann; jeg var selv til stede, og dér fremsatte det ærede medlem den tanke, at tiden nu var moden til at overveje at danne en regering af socialdemokratiet, det radikale venstre og retsforbundet med grundskylden som den fælles berøringsflade.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller var så venlig i går at omtale den nuværende regering som en socialdemokratisk regering. Jeg tror ikke, han helt har gennemtænkt det, han sagde, for så måtte han jo egentlig også have betragtet den tidligere regering under det ærede medlem hr. Erik Eriksens ledelse som en venstre-regering. Det er ikke en socialdemokratisk regering, der er dannet, det er en fællesregering, en treparti-regering, det er en flertalsregering, en grundskyldsregering; socialdemokraterne er ikke blevet retsstatsmænd, og retsstatsmændene er ikke blevet radikale. Vi har ikke skiftet anskuelse nogen af os, men vi er mødtes på områder, som er fælles for os, hvor vi har en fælles interesse i at realisere visse ting, samtidig med at der tages stilling til de aktuelle praktiske problemer.

Disse tre partier har tidligere været — hvad skal vi sige — uafhængige og har ofte modarbejdet hinanden. De har optrådt ligesom forskellige fodboldhold, boldklubberne Frem, AB og KB, og i fodboldkampe kan der somme tider vanke lidt knubs over skinnebenene. Men disse holdkampe forhindrer ikke, at der kan dannes et loyal samarbejdende landshold. Det er noget lignende, der er sket nu, idet de enkelte partier påtager sig en loyal forpligtelse inden for en helhed uden at opgive deres

[Minister Viggo Starcke.]

personlige frihed og deres mulighed for at bevæge sig frit på banen, dog inden for en helhedsramme.

Jeg synes, det er rigtigt at oplyse, at det er ikke fra arbejdernes, ikke fra husmændenes og ikke fra den jævne befolkings side, der i dag kommer vrede ord og rasende udbrud; raseriet kommer fra særinteressernes talsmænd og garanter. Retsforbundet har ikke opgivet hverken sine mål eller sine idealer. Vi er inden for en helhed gået med til at stemme for ting, som vi nødigt ville have, og som vi, hvis de havde stået isoleret, var gået imod, men ting, som var kommet alligevel. Vi opnår ved regeringssamarbejdet imidlertid at få gennemført noget, som retsforbundet længe har arbejdet for, noget, som vi meget gerne ser gennemført, og som ikke var blevet gennemført nu, hvis ikke denne regering var blevet dannet.

Finansministeren (Kampmann): Flere af de ærede ordførere har erklæret sig enige i den problemstilling, som jeg opridsede ved fremsættelsen af lovforslagene: at vi dels står over for et akut betalingsbalanceproblem, dels på længere sigt må prøve på på én gang at øge produktion og beskæftigelse og at gøre vor økonomi mere valutafast. Det har i og for sig været interessant at høre, hvorledes flere af de synspunkter, som er fremført fra oppositionens side med hensyn til fremtiden, falder ret nøje sammen med regeringserklæringen.

Der peges på det ønskelige i at opnå yderligere besparelser. Jeg tror endog, at det ærede medlem hr. Axel Kristensen, samtidig med at han anbefalede, at vi sparede på statsbudgettet, udtalte, at det for ham ikke var en almindelig frase. Det siger jo ikke så lidt. Det glædede mig naturligvis at høre det, men det ærede medlem ville rigtignok have overbevist mig noget stærkere herom, hvis det ærede medlem med blot ét eksempel havde peget på, hvor der skulle finde besparelser sted; men ikke ét eksempel blev givet. Det er det sædvanlige fra den side, hvor man taler så meget om besparelser. Det ærede medlem holdt sig til samme almindelighed på dette punkt som sit partis

ordfører, det ærede medlem hr. Erik Eriksen.

Det må siges, at det ærede medlem hr. Aksel Møller i denne forbindelse var mere positiv. Det ærede medlem ville standse udvidelsen af Kastrup lufthavn og strække en række offentlige anlægsarbejder. Jeg synes ikke, at der her kan siges at være tale om utraditionelle midler. Tværtimod ville sådanne besparelser på statsbudgettet blive ledsaget af en tilsvarende arbejdsløshed. Hertil kommer, hvad jeg allerede har gjort opmærksom på i min fremsættelse, at en række offentlige investeringer har en sådan produktiv betydning, at de må have prioritet fremfor private investeringer. Jeg kan ikke erkende, at en investering, blot fordi den er privat, i sig selv dermed altid vil være mere produktiv end en offentlig investering. Mon f. eks. ikke udbygningen af lufthavnen betyder mere for vor valutaintdtjening end opførelse af de mange benzintankstationer o. lign.?

Endvidere peger det ærede medlem hr. Aksel Møller på det ønskelige i, at vi i højere grad går over til at yde garantier i stedet for udlån fra staten og særlig inden for finansieringen af boligbyggeriet. Jeg skal gentage, at hele spørgsmålet om statens udlånsvirksomhed vil blive gjort til genstand for en særlig undersøgelse i et embedsmandsudvalg, der allerede er nedsat, og vi vil til oktober kunne vende tilbage til de mange spørgsmål i forbindelse hermed.

Endelig fremdrog det ærede medlem hr. Axel Kristensen det ønskelige i at stimulere opsparingen. Heri er vel de fleste enige med det ærede medlem. Spørgsmålet er blot, hvorledes en sådan præmiering skal finde sted. I regeringserklæringen blev det nævnt, at hele dette spørgsmål ville blive taget op til en særlig undersøgelse i sommerens løb — vi har også for nylig fået forslag fra banker og sparekasser — og det stod mig egentlig ikke ganske klart, hvad det ærede medlems forslag gik ud på, men det kan vi måske høre nærmere om under den fortsatte debat. Man må jo gå ud fra, at det ærede medlem har tænkt på noget bestemt — hvis partiet venstre skulle have dannet regering, skulle forslag jo have ligget for os her i dag.

Skulle der således være gode muligheder

[Finansministeren.]

for en frugtbringende drøftelse af, hvilke forholdsregler der på længere sigt kan forbedre landets økonomi, må jeg sige, at oppositionens forslag med henblik på det aktuelle betalingsbalanceproblem er mere pauvert. Men ethvert bidrag til løsning af vore vanskeligheder fortjener overvejelse, og jeg vil gerne knytte nogle yderligere kommentarer til de tanker, der er fremsat af de ærede medlemmer hr. Axel Kristensen og hr. Aksel Møller, og til det forslag, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har fremsat uden for denne sal. Jeg er ikke ganske klar over, hvorledes det skal fortolkes, at hverken det ærede medlem eller partiet venstre har nævnt dette forslag her under debatten; men jeg synes, det hører hjemme i denne sammenhæng.

Som middel i den øjeblikkelige situation har de ærede ordførere for venstre og de konservative foreslået en deponeringsordning ved import af færdigvarer. Det er som bekendt ikke noget nyt hverken herhjemme eller i udlandet med sådanne deponeringsordninger. Der er altså ikke tale om noget utraditionelt. De findes i hvert fald i Frankrig, og selv havde vi et sådant arrangement i over 5 år fra februar 1951 til marts 1956 for tekstilvarer samt noget af tiden også for visse andre varer.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen udtalte, at til deponeringsordningen hører en frigivelse af importen for de varer, der belægges med deponering, og at vi hermed ville opfylde et løfte til vælgerne om liberalisering. Nu var det ærede medlem ikke medlem af venstres og de konservatives regering fra 1951 til 1953. Ellers ville han — som jeg formoder tilfældet er med det ærede medlem hr. Aksel Møller — have kunnet erindre, at den daværende deponeringsordning ikke blev anset for liberalisering, i hvert fald ikke inden for Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisation OEEC. Det, der var tale om, var jo, at når importøren selv — eller eventuelt en anden mod tilstrækkelig høj og varefordyrende betaling — havde hentet et deponeringsbevis i en bank, kunne der mod indlevering af dette bevis til varedirektoratet udstedes en importtilladelse. Der var altså ingenlunde tale om, at varedirektoratets administration blev sparet.

Det viste sig også, at OEEC ikke kunne godkende den danske deponeringsordning som liberalisering. Og ikke alene det. Det blev yderligere klart, at vi fra dansk side i det hele taget slet ikke var interesseret heri. Sagen er nemlig den, at vi fra dansk side har været særlig interesseret i at bekæmpe mere eller mindre letfærdige omgælder af de vesteuropæiske liberaliseringsbestræbelser. Vi er nemlig den svage part, når der sker omgælder.

Ganske det samme gælder med hensyn til toldbindinger inden for GATT. Der er fra de ærede oppositionsordføreres side ikke sagt et ord om, at de færdigvarer, for hvilke vi er indgået på toldbindinger, skal holdes uden for deponeringen. Tværtom, det ærede medlem hr. Aksel Møller slog ud med hånden — man kunne ligesom springe op og falde ned på det. De fremsatte udtalelser må tværtimod forstås således, at i hvert fald alle færdige forbrugsvarer skal inddrages under den foreslåede deponeringsordning. Nu er det imidlertid sådan, at en betragtelig del af toldpositionerne for disse varer er bundne, navnlig inden for GATT, således at vi har forpligtet os til ikke at forhøje den gældende toldsats, eller således, at der er aftalt et som regel lavt loft over forhøjelser af den gældende sats. Det gælder altså her ligesom i forholdet til OEEC, at vi ville inklade os på omgælder, som vi selv er de mest interesserede i ikke bliver bragt til anvendelse af lande, der deltager i det internationale samarbejde om frigørelse af handelen.

En deponeringsordning virker i realiteten som told og dermed som toldforhøjelse. Dette er også rigtigt, for så vidt angår den importbegrænsende og prisfordyrende virkning. Det rentetab, der løber på, må naturligvis indregnes i varernes pris. Det må betales af køberne. Den beskyttelsesvirkning, der følger med toldforhøjelser, gør sig også gældende, hvis man tager sin tilflugt til en deponeringsordning. Virkningerne er i så henseende i øvrigt også praktisk taget de samme som ved en skærpelse af den direkte regulering af importen.

Der vil naturligvis opstå en tendens til, at dansk produktion vil overtage leverancerne af de som følge af deponeringsordningens indførelse fordyrede udenlandske varer. Det siger sig selv, at en sådan for-

[Finansministeren.]

skydning ikke er uden ulemper. Også for de rent indenlandske varer vil der fremkomme tendenser til omkostningsstigninger og prisstigninger. Danske producenter vil endvidere blive fristet til at flytte deres indsats fra eksportproduktion til produktion for hjemmemarkedet, der nu som følge af pristigningerne bliver mere lukrativt. Det er imidlertid ikke en forskydning af denne karakter, der er mest brug for i øjeblikket. Det, der er behov for, er tværtimod en frigørelse af dansk produktionsevne til eksportformål.

Deponeringsordningsmetoden favoriserer i det hele taget de kapitalstærke. Det var det, det ærede medlem hr. Poul Møller for godt et år siden pegede på, da han under behandlingen af tekstiltoldforslaget fremkom med bl. a. følgende bemærkninger: (Folketingstidende 1955-56, sp. 2418):

„Men hertil kommer yderligere, hvilket også må tages i betragtning, at de gældende deponeringsordninger, selv efter de stedfundne lempelser, er uheldige. Deponeringsordningerne har i en overgangstid haft deres betydning. Det har været en klog foranstaltning ved overgang fra importrestriktionerne til friere handelsformer, men vi kan ikke komme uden om, at de især under de nuværende kapitalfattige forhold med høj rente og dårlige lånemuligheder giver den kapitalstærke en urimelig fordel på den kapitalsvages bekostning.“

Det ærede medlem hr. Poul Møller var altså dengang ganske klar over deponeringsmetodens lidet heldige sider.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har fremført den opfattelse, at den mest rationelle metode i den foreliggende situation ville være en midlertidig importafgift fordelt over de fleste varer undtagen råstoffer og afviklet igen over en kort årrække efter en forud fastlagt plan samtidig med en gradvis udvidelse af liberaliseringen, således at det ikke blev til en varig beskyttelse.

En sådan midlertidig importafgift er ikke noget uprøvet her i landet. I marts 1940 gennemførtes der en afgift på 10 pct. af indførte varer med undtagelse af råvarer, landbrugsmaskiner, en række andre produktionsmidler samt tekstilvarer, og denne afgift indbragte i det følgende finansår om-

kring 35 mill. kr. Denne lovgivning afvikledes i øvrigt i foråret 1942.

Hvis man tænkte sig en lignende ordning gennemført nu — det må jo være noget sådant, det ærede medlem har tænkt på — ville en sådan generel yderligere told på 10 pct. — der skal jo samtidig betales den almindelige told — formentlig på et år indbringe et ca. 3 gange så stort provenu som importafgiften i 1940-41, altså i alt omkring 135-140 mill. kr. Værdien af importen er ganske vist forøget med omkring 6 gange, men til gengæld er vor handelfrihed på det toldmæssige område i dag begrænset væsentligt stærkere end dengang som følge af de bindingsforpligtelser, vi har påtaget os siden, navnlig inden for GATT.

Det er imidlertid netop på grund af vore omfattende bindingsforpligtelser et spørgsmål, om det ville være muligt at gennemføre en sådan unuanceret importafgift som i 1940. Der ville nemlig herved fremkomme sådanne skævheder mellem de bundne positioner i toldtariffen og de positioner, hvor importafgiften blev pålagt, at der i praksis ville kunne fremkomme meget uheldige forhold mellem varernes indbyrdes beskatningsforhold.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har for øvrigt ikke oplyst, hvilken procent han tænker sig anvendt ved pålæggesen af den generelle importafgift. Han har anført, at han har tanken om en sådan afgift fra et foredrag, som professor Nyboe Andersen holdt for et par år siden. Hr. Nyboe Andersen nævnte imidlertid dengang, så vidt jeg husker, satser på 3 til 5 pct. af importværdien. Det er imidlertid klart, at med sådanne satser ville provenuet blive langt mindre end de foran nævnte 135 mill. kr. årlig. Der ville naturligvis da kun blive tale om en tredjedel til halvdelen heraf.

Det er desuden min opfattelse, at man — helt bortset fra toldbindinger og sidevirkningerne heraf på andre positioner end de direkte bundne — ikke ville kunne forsvare nu at anvende et helt så bredt varegrundlag som i 1940 — og da slet ikke, hvis afgiften skulle være så høj som 10 pct. Man medtog nemlig dengang en lang række varer til investeringsformål, således bl. a. de fleste arter af maskiner og også f. eks. mange artikler til byggeriet. En generel

[Finansministeren.]

importafgift ville derfor, selv om satsen i princippet skulle være 10 pct., næppe kunne indbringe et provenu på mere end 70—80 mill. kr. årlig, hvis afgiften da skulle lægges på et forsvarligt varegrundlag.

For det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen drejer det sig imidlertid her, så vidt jeg forstår, først og fremmest om at skaffe dansk produktion en — ganske vist på forhånd tidsbegrænset — øget toldbeskyttelse. Det ærede medlem mener, at en sådan fremgangsmåde ville være bedre end at søge betalingsbalancen over for udlandet rettet op gennem en begrænsning af den indenlandske købekraft. De argumenter, det ærede medlem her drager frem, er praktisk taget de samme, som ville kunne fremføres til støtte for en midlertidig stærk skærpelse af den direkte regulering af importen. Det ærede medlems tanke er jo, at dansk produktion i ly af den forhøjede toldbeskyttelse, ville kunne overtage en del af de vareleverancer, der hidtil er kommet fra udlandet. Selv om der da naturligvis ville blive en noget større råvareimport, skulle den samlede virkning blive en fordel i valutamæssig henseende.

Det ærede medlem er naturligvis ganske klar over, at en sådan produktionsomlægning ikke kan ske uden prisstigninger. Og prisstigningerne vil tilmed fremkomme ikke alene som følge af den direkte betalte importafgift, men også ved, at den opnåede yderligere toldbeskyttelse udnyttes til at iværksætte produktioner, som ellers ikke ville være konkurrencedygtige.

Mod den af det ærede medlem fremførte tanke kan endvidere rettes nøjagtig den samme indvending som mod deponeringsordningen, at man ved en fremgangsmåde som den af ham foreslåede ikke opnår at frigøre dansk produktionsevne og dermed danske varer til eksport, men at man netop tværtimod tilskynder danske producenter til at flytte deres indsats fra eksportmarkerne til hjemmemarkedet.

Det ærede medlem har vel selv haft en stærk fornemmelse af disse svagheder. Han har i hvert fald stærkt fremhævet, at den øgede toldbeskyttelse på forhånd skal erklæres at være af midlertidig karakter. Han er altså selv betænkelig ved virkningerne på længere sigt af det af ham foreslåede.

Der er i øvrigt også andre momenter, der må tages i betragtning i den omhandlede sammenhæng. Der arbejdes som bekendt for tiden ikke alene med planer om et fælles nordisk varemarked, men også med planer om et europæisk frihandelsområde. Jeg vil ikke benægte, at man til trods herfor fra dansk side pludselig ville kunne iværksætte en stærk, omend angiveligt midlertidig toldforhøjelse. Det forekommer mig imidlertid, at man i sine overvejelser ikke kan se helt bort fra, hvorledes en sådan ensidig handling kan virke over for de øvrige i de nævnte forhandlinger deltagende lande.

Noget helt andet er, om det ærede medlem mener, at en sådan midlertidig importafgift alene vil være nok til at klare de foreliggende vanskeligheder, altså om man, hvis en sådan afgift gennemføres, ville kunne afholde sig fra at gennemføre andre foranstaltninger. Det var rart at få at vide, hvilke forholdsregler der skal gennemføres, for hvis det er det ærede medlems mening, at der foruden toldforhøjelsen også skal gennemføres forhøjelser af den indenlandske beskatning, undgår man jo ikke en begrænsning af købekraften over for danske varer.

Det er svært at bedømme, hvad det ærede medlems mening måtte være i så henseende, fordi det ærede medlem ikke har oplyst, hvor stor han forestiller sig den af ham ønskede toldforhøjelse skal være. Under disse omstændigheder er det ikke muligt nærmere at fastslå rækkevidden af det af det ærede medlem fremførte forslag.

Ganske det samme gælder det forslag, som er oppositionens officielle: en omfattende deponeringsordning.

Man undgår omhyggeligt at give en eneste detalje, og man må dog have detaljer; dette må være forberedt for det tilfælde, at man ville overtage regeringen. Man siger intet med hensyn til afgrænsning af vareområdet eller med hensyn til deponeringens størrelse og længde o. s. v. Man må vide noget herom; det var vel ikke blot for tilfældet, at man i går kunne stå og tale om en sådan ordnings eventuelle gennemførelse.

Man bruger om vareområdet udtrykket færdigvarer; men dog på en sådan måde, at der vel menes forbrugsvarer. Det er vel ikke meningen at ramme f. eks. maskiner, der jo er færdigvarer. Ifølge statistisk departements opgørelse havde hele vareimporten

[Finansministeren.]

i 1956 en værdi på ca. 9 milliarder kr. Heraf androg importen af mere forarbejdede forbrugsvarer dog kun omkring 900 mill. kr. Det skal dog straks tilføjes, at en nærmere undersøgelse viser, at yderligere for omkring 475 mill. kr. i den her omhandlede sammenhæng nærmest bør karakteriseres som færdige forbrugsvarer, importen af råvarer til kaffe f. eks. Det er formentlig dette vareområde, de ærede oppositionsordførere har sigtet til.

Lad mig nævne nogle hovedgrupper af dette område af forbrugsvarer. Der er kaffe 250 mill. kr., vin og spiritus 30 mill. kr., færdige tekstilvarer og beklædning 165 mill. kr., motorkøretøjer 250 mill. kr., dæk og slanger 65 mill. kr., frugt og grønsager 150 mill. kr., farmaceutiske præparater 50 mill. kr. Jeg har her nævnt ca. 1 000 mill. kr. af de 1 300-1 400 mill. kr., der kan være tale om.

Som enhver kan se, er der her tale om varer, der ofte i forvejen er beskattet og endog ganske kraftigt. Man kommer nu og foreslår en ny stor prisfordyrelse her, hvis provenu ganske vist skal komme de kapitalstærke her i landet til gode, ikke statskassen. Når man nu taler så meget om de byrder, som regeringens forslag betyder for befolkningen, var det så ikke ønskeligt at få klart frem, at naturligvis ville de konservative og venstre heller ikke kunne have løst vore problemer uden at pålægge byrder. Jeg beder oppositionens ærede ordførere nærmere redegøre for, hvor meget man egentlig forestiller sig disse varer fordyret. Samtidig forekommer det mig, at oppositionens ordførere bør udtale sig lidt nærmere om, hvorledes de forestiller sig den pengepolitiske virkning af deres deponeringsforslag. Oppositionen forkynder jo, at man ønsker en lettelse af det stramme kreditmarked. Regeringen har samme ønske. Det er også derfor, vi har udformet forslag, der efterhånden skulle muliggøre en vis lempelse af kreditforholdene. Det er imidlertid svært at se, hvorledes en deponeringsordning skulle kunne lette pengemarkedet. Virkningen må da snarere blive den modsatte. Men det er jo, som jeg allerede har sagt, i det hele taget et spørgsmål, om man virkelig selv forestiller sig, at man som

regering kunne have klaret sig alene med et forslag som dette.

Lad mig dernæst sige lidt om stabiliseringslånene. Jeg har forstået, at man fra oppositionens side er imod gennemførelsen af stabiliseringslånet — det er gået op selv for mig — men så længe man ikke er i stand til at opstille et sæt af forslag, som med større virkning kan træde i stedet for dette, må jeg fastholde det ønskelige i at gennemføre den styrkelse af statens finanser, som stabiliseringslånet vil betyde.

Det er helt klart, at stabiliseringslånet ikke vil påvirke forbruget med det beløb, hvormed det opkræves, det nævnte jeg i min fremsættelsestale, men dette gør det ikke mindre effektivt i pengepolitisk henseende. Der er rejst en heftig kampagne mod lånet, en kampagne, der efter min mening i mange tilfælde skyder langt over målet, netop bl. a. ved at man glemmer, at det dog er et lån, der er tale om.

Som så ofte før, når vi herhjemme drøfter vor statsindkomstbeskatning, er der samtidig rejst en lang række spørgsmål af almindelig skattemæssig karakter som f. eks. beskatningen af samgifte og beskatningen af merindtægt. Jeg vil gerne have lov at gøre opmærksom på, at mange af de indvendinger mod vort skattesystem, som netop er fremdraget i disse dage, ville være forsvundet, hvis man havde gennemført de skattereformløse forslag, som for længst er fremsat her i tinget.

Der er endvidere rejst en række andre indvendinger imod forslaget, som efter min mening er mere berettigede, særlig da de vedrører selve forslaget. Det ærede medlem hr. Helge Madsen spurgte, om der ikke skulle fastsættes en aldersgrænse for påligning af låneydelser, og om det var muligt at tage større hensyn til familiernes størrelse. Det ærede medlem hr. Aage Fogh var inde på, at man kunne skelne mellem forsørgere og ikke-forsørgere. Jeg mener, alt dette er noget, vi kan drøfte i udvalget, selv om der gennem børnefradrag er taget et vist familiepolitisk hensyn. Endvidere har man fra anden side været inde på, hvorvidt der kunne tages hensyn til allerede indgåede opsparingsforpligtelser på samme måde som ved den tidligere

[Finansministeren.]

bundne opsparing. Også dette må kunne drøftes i udvalget. Det er åbenbart, at skatteyderne, når de midt i indkomståret får pålagt en sådan ekstraordinær ydelse, i en række tilfælde vil kunne blive bragt i sådanne likviditetsvanskeligheder, at det vil kunne være rimeligt at tage særlige hensyn hertil. Jeg må gøre opmærksom på, at der i øvrigt er hjemmel hertil i statskatte-lovens § 37.

Endelig er der opstået en uretfærdighed ved, at aktieselskaber er fritaget for bidrag til stabiliseringslånet, medens en række enkeltmandsforetagender, som ifølge deres størrelse normalt ville være aktieselskaber, bliver ramt i modsætning til ofte konkurrerende aktieselskaber inden for den pågældende branche. Også dette problem — og det drejer sig ofte om ganske store beløb — må vi se nærmere på i udvalget.

I det hele taget undrer det mig meget, at man ikke i stedet for blot at kritisere stabiliseringslånet vil søge at arbejde med på at få den tanke, der ligger bag lånet, ført ud i livet på en sådan måde, at formålet med loven opfyldes. Vil man virkelig påstå, at de større indkomster her i landet ikke har mulighed for at yde et bidrag, når der skal holdes igen på forbruget? Lad os nu blot roligt drøfte lovforslaget i udvalget, og jeg håber, at oppositionen trods sin modvilje mod selve forslaget vil deltage i en saglig forhandling om det. Mon ikke det er det, de vælgere, der har stemt på oppositionspartierne, venter af dem i denne situation?

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 13³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

2) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter.

3) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

4) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til lov om et stabiliseringslån.

Mødet hævet kl. 11⁵⁵.

6. møde.

Fredag den 14. juni kl. 13³⁰.

Formanden: De under dagsordenens punkter 1, 2 og 3 opførte sager kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

(Første behandling findes i tidenden sp. 44, jfr. 155, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter.

(Første behandling findes i tidenden sp. 44, jfr. 155, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

(Første behandling findes i tidenden sp. 44, jfr. 155, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1).